

# **Dkt. Dave Mathewson, Hermeneutics, Hotuba ya 12, Imezingatia Maandishi**

**© 2024 Dave Mathewson na Ted Hildebrandt**

Tumekuwa tukijadili nia ya mwandishi kama moja ya vipengele vya mbinu ya kihistoria ya kutafsiri maandiko, ambayo ni kuangalia maana iliyokusudiwa ya mwandishi kama lengo kuu la tafsiri. Watu kadhaa wa kihistoria, mmoja hasa ambaye unahitaji kujua kuhusiana na nia ya mwandishi, tulizungumzia kidogo kuhusu Friedrich Schleiermacher kama mmoja wa watu muhimu katika utafutaji wa nia ya mwandishi kama lengo kuu la tafsiri. Nje ya masomo ya Biblia kabisa, lakini cha kufurahisha ni kwamba mtu ambaye amechukua jukumu muhimu katika ufafanuzi wa wasomi wa Biblia kuhusu uelewa wao wa nia ya mwandishi ni ED Hirsch.

ED Hirsch katika kitabu cha awali kiitwacho *Validity in Interpretation* alipendekeza kwamba mtu anahitaji kutofautisha kati ya maana na umuhimu. Hirsch alisema maana ni ile ambayo mwandishi alikusudia kuwasilisha kama ilivyoandikwa katika maandishi yenyewe. Hiyo ndiyo maana iliyowekwa hapo na mwandishi, maana ambayo mwandishi alikusudia kuwasilisha kwa kutumia alama za lugha, muundo wa maandishi ambao ulifunua kile ambacho mwandishi alikuwa akikusudia kuwasilisha.

Kwa hivyo maana ya asili ya maandishi iliunganishwa na nia ya mwandishi. Kama ilivyotofautishwa na Hirsch alivyosema, umuhimu wa maandishi na kwamba ulikuwa uhusiano wa maana hiyo na karibu kitu kingine chochote, ambacho wanatheolojia na wasomi wengi wa kibiblia wangeita matumizi. Wangesema maana hiyo ndiyo mwandishi aliyokusudia kuwasilisha awali, umuhimu ungekuwa matumizi ya maana hiyo kwa muktadha wa siku hizi.

Kwa hivyo Hirsch ilichukua jukumu muhimu katika kuthibitisha umuhimu wa nia ya mwandishi, hasa kama ilivyofunuliwa katika maandishi na kuwasilishwa kupitia

maandishi, maana iliyokusudiwa na mwandishi ambayo mwandishi alitaka kuwasilisha katika maandishi, kama ilivyotofautishwa na uhusiano wa maana hiyo na kitu kingine chochote na hali zingine, ambazo Hirsch aliziita umuhimu. Na mara nyingi utaona tofauti kati ya maana na umuhimu ikichukuliwa, tena, hasa na wafasiri wa Biblia, ili kutofautisha kati ya maana ya maandishi na umuhimu wake unaoendelea na matumizi yake kwa msomaji wa siku hizi. Lakini tulisema kwamba ingawa kuna sababu nyingi ambazo zimetumika kubishana kwa nia ya mwandishi kama lengo linalostahili na muhimu katika tafsiri, kwa upande mwingine, baadhi wamekataa nia ya mwandishi kwa sababu mbalimbali kama lengo halali au hata muhimu au linalowezekana la tafsiri.

Kabla hatujaangalia hilo, ni muhimu kutambua kwamba wengi ambao wangeshikilia nia ya mwandishi hawafikirii kuwa ni rahisi au otomatiki au moja kwa moja au kwamba mtu anaweza kukamata nia ya mwandishi kikamilifu au kikamilifu, ingawa bado wanafikiri inawezekana na ni lazima. Lakini kuna baadhi ya watu wanaokataa nia ya mwandishi kama lengo linalowezekana au muhimu la tafsiri. Kwa nini basi baadhi wamekataa nia ya mwandishi kama lengo la tafsiri? Kwa nini baadhi wanaamini kwamba si lengo halali au hata linalowezekana la tafsiri? Na tena, orodha yangu haikusudiwi kuwa kamili, bali ni kukamata tu baadhi ya pingamizi zinazowezekana.

Kwanza kabisa, baadhi wamekataa nia ya mwandishi kwa sababu haiwezekani kuingia akilini mwa mwandishi na kubaini kile mwandishi huyo anakusudia kuwasiliana nacho. Hasa kwa waandishi ambao hawapo hai tena, haiwezekani kushauriana nao ili kubaini hasa walimaanisha nini. Baadhi ya majibu ya awali kwa nia ya mwandishi yaliunda kile kinachoitwa udanganyifu wa makusudi, yaani kujaribu kuzaliana au kurejesha mchakato wa mawazo ya mwandishi au akili ya mwandishi, nia ya mwandishi, na hiyo ni kwamba mawazo ya mwandishi yanaonekana kuwa hayawezi kufikiwa.

Nakumbuka wakati mmoja nilikuwa nikizungumza na msomi maarufu wa Agano Jipya huko Uingereza, nami nilikuwa nikizungumza naye kuhusu kitabu chake, kitabu alichokuwa ameandika, nami nikanukuu sentensi, na baada ya kuinukuu, akasema, je, nilisema hivyo kweli? Nashangaa nilimaanisha nini kwa hilo. Hilo lilinifanya nifikirie kama hata waandishi walio hai wakati mwingine hawajui au kusahau walichomaanisha, ni waandishi wangapi zaidi ambao hawapo hai tena, na hasa maandishi yaliyoandikwa miaka 2,000 au zaidi kabla ya wakati wa wakalimani wa siku hizi. Kwa hivyo kwa sababu hizo, wengine wanasema kwa sababu haiwezekani kuingia akilini mwa mwandishi, kwa sababu haiwezekani kuelewa kile mwandishi alikuwa akifikiria na kukusudia, haswa waandishi ambao hawapo hai tena kutuambia kwamba kupona kwa nia ya mwandishi haiwezekani.

Tena, mara nyingi hujulikana kama udanganyifu wa kimakusudi. Sababu ya pili ni kwamba mwandishi anaweza kushindwa kuwasiliana ipasavyo. Hiyo ni, baadhi ya waandishi wanaweza kuwa hawana uwezo.

Baadhi ya waandishi wanaweza kuwasiliana vibaya, wanaweza kuwasilisha jambo ambalo hawakukusudia kusema. Huenda wasieleze waziwazi au vya kutosha wanachojaribu kueleza na wanachotaka kusema, na wanaweza hata kuwapotosha wasomaji wakati mwingine, hata bila kukusudia. Kwa hivyo, nia ya mwandishi haiwezi kufichuliwa au haiwezekani au sio lazima.

Pingamizi jingine ni kwamba wakati mwingine waandishi wanaweza kuwasiliana vizuri zaidi kuliko wanavyojua. Yaani, mwandishi anaweza kusema kitu, na unaweza kumwendea mwandishi huyo na kusema, je, ulimaanisha hivi? Na jibu la mwandishi linaweza kuwa kitu kama hiki, na huenda umesikia hivi, hapana, sikukusudia hivyo, lakini hilo hakika linaeleweka, na ningekubali hilo kama usomaji au tafsiri halali ya kile nilichosema. Waandishi kadhaa wameandika vitabu, ambavyo hasa ninafikiria,

vinavyorekodi mifano ya wanafunzi wanaosoma maandishi yao na kusoma kazi zao na kuja na tafsiri ambazo mwandishi alifanya kile ambacho hakukusudia kumaanisha, lakini bado alizingatia uelewa halali na ufahamu wa maandishi hayo.

Na tena, labda umewahi kupata uzoefu kwamba pale uliposema jambo fulani, mtu fulani alilitafsiri na kusema, je, ulimaanisha hivi? Na umejibu, hapana, sikukusudia hivyo, lakini huo ni uelewa halali wa nilichosema. Ningekubali hilo kama uelewa wa kweli wa kile nilichosema . Kwa hivyo kwa sababu wakati mwingine maandishi huwasiliana vizuri zaidi kuliko wanavyojua, na wasomaji wakati mwingine hupata mambo katika maandishi ambayo maandishi hawakukusudia, lakini hata hivyo wangekubali ni tafsiri halali na maana katika maandishi, vipi zaidi na, tena, maandishi waliokufa, maandishi ambao hawapo hapa kutuambia kama walikusudia maana hii au la, au hata kama hawakukusudia, kwamba maana hii bado ni halali.

Kwa hivyo kwa sababu maandishi mara nyingi huwasiliana, hata leo tunawasiliana wakati mwingine vizuri zaidi kuliko tunavyojua, baadhi wamependekeza kwa hivyo nia ya mwandishi haiwezekani kurejeshwa au angalau sio lazima. Sababu nyingine, na tena, sio yote haya yanahusiana, baadhi yake yanahusiana, lakini sababu nyingine ambayo kimsingi inatokana na masomo zaidi ya fasihi ya kwamba maandishi yanaonekana kama yanayoelea huru, ambayo yana maisha yao wenyewe. Mara tu mwandishi anapoandika maandishi, sasa yametengwa na maisha ya mwandishi, na yana maisha yake mwenyewe.

Hiyo ni kusema, mwandishi hana tena usemi katika kubaini maana yake halisi. Maandishi sasa yana maisha yake, na wasomaji wanaweza kuruhusiwa kuelewa maandishi na kupata maana tofauti. Kwa hivyo tena, kwa sababu maandishi yanajitegemea, ni vitu vinavyoelea kwa uhuru vyenye maisha yao wenyewe, nia ya mwandishi basi haiwezi kufichuliwa, au angalau si halali kujiwekea mipaka kwa nia ya mwandishi.

Baadhi ya watu ambao wangepikiri kwamba nia ya mwandishi bado ni lengo halali bado wanaweza kupendekeza, lakini hatuwezi kuiwekea kikomo tu kwa nia ya mwandishi. Pingamizi la tano linaweza kuwa kwamba wakalimani mara nyingi huja na maana tofauti na tafsiri tofauti za maandishi yaleyale. Ikiwa nia ya mwandishi ilikuwa lengo kuu, na kweli lengo halali, na lengo linaloweza kurejeshwa, basi kwa nini wakalimani huja na tafsiri tofauti za maandishi? Kwa nini mtu anasoma Mwanzo 1 na 2, na wanaamini katika kipindi cha uumbaji cha siku saba halisi, cha saa 24, kwa nini wengine wanasoma maandishi yaleyale na kuyaona kama yanarejelea kitu kinachotokea kwa muda mrefu zaidi? Kwa nini baadhi ya wasomaji wanasoma Ufunuo 20 na kifungu cha Milenia na wanaamini kwamba kinafundisha kabla ya milenia, huku wasomaji wengine wakisoma maandishi yaleyale wakifuata nia ya mwandishi wanaamini kuhusu milenia? Au kwa nini baadhi ya wasomaji husoma Waebrania sura ya 6, onyo linalojulikana sana katika Waebrania sura ya 6, na kushawishika kwamba linaendana na mtazamo wa Kiarminia, na wengine husoma maandishi yale yale na kushawishika kwamba yanaunga mkono Ukalvini? Au wengine husoma vifungu vinavyojulikana sana vya kijinsia katika 1 Wakorintho 11 na 1 Timotheo 2, na wengine wanaamini kwamba linawaruhusu wanawake kushiriki katika aina yoyote ya huduma, ikiwa ni pamoja na kuwekwa wakfu na kufanya kazi kama wachungaji wakuu, huku wengine wakisoma maandishi yale yale, wakifuata nia ya mwandishi, na kuyaona kama yanaweka mipaka ya majukumu ambayo wanawake wanapaswa kuchukua katika huduma.

Kwa hivyo kwa sababu wakalimani huja na maana na tafsiri tofauti za maandishi, baadhi wangependekeza kwamba wale wasomaji wanaotafuta nia ya mwandishi, wakiichukulia Biblia kama Neno la Mungu, kwamba wanakuja na tafsiri tofauti, ambao wamegundua nia ya mwandishi, baadhi wangehitimisha kwamba nia ya mwandishi haiwezi kufichuliwa. La mwisho, tena kunaweza kuwa na mengine, kunaweza kuwa na mifano mingine ambayo tunaweza kuielekeza, lakini maandishi

wa Agano Jipya wenyewe mara nyingi wanaonekana kupata maana mpya katika maandishi ya Agano la Kale. Kwa mfano, katika 1 Wakorintho sura ya 10, 1 hadi 5, 1 Wakorintho sura ya 10, 1 hadi 5, ambapo Paulo anazungumzia moja ya matatizo mengi anayoshughulikia katika kanisa la Korintho, anawalinganisha wasomaji wake na kizazi cha Agano la Kale cha watu wa Mungu walipotoka Kutoka na kupitia jangwani, na hivi ndivyo Paulo anavyosema, kwani sitaki msijue ukweli, ndugu, kwamba baba zetu wote walikuwa chini ya wingu, na kwamba wote walipita kati ya bahari.

Wote walibatizwa katika Musa katika wingu na baharini. Wote walikula chakula kile kile cha kiroho. Unakumbuka wakati Mungu alipowalisha Waisraeli mana, na wakati Mungu aliposababisha maji kutoka kwenye mwamba? Sasa sikiliza hili, nao wakanywa kinywaji kile kile cha kiroho, kwa maana walikunywa kutoka kwenye mwamba wa kiroho uliokuwa pamoja nao, na mwamba huo ulikuwa Kristo.

Ningekuhimiza urudi nyuma na kusoma simulizi la awali na kupata marejeleo wazi kwa Yesu Kristo wakati Waisraeli walipotangatanga jangwani. Kwa hivyo wengine wangesema kwa sababu ya mifano kama hiyo, au Mathayo 123, ambapo Mathayo ananukuu andiko kutoka Isaya, sura ya 7, ahadi ya bikira atakayepata mimba na kuzaa mwana, Mathayo ananukuu hilo kama lilivyotimizwa katika Yesu, utu wa Yesu Kristo. Lakini ukirudi kwenye muktadha wa awali katika Isaya, angalau kwa mtazamo wa kwanza, haionekani kuwa andiko la Kikristo au utabiri wa Masihi anayekuja.

Na kwa hivyo wengine wangeangalia mifano kama hiyo na wengine na kusema hata maandishi wa Agano Jipya hawakuonekana kupendezwa na kupata tena maana iliyokusudiwa ya mwandishi kutoka Agano la Kale. Kwa hivyo hitimisho ni kutokana na hili kwamba wengine mara nyingi wangesema kwamba nia ya mwandishi si lazima au haiwezekani kuirejesha au si sahihi au angalau hatuwezi kuzuia tafsiri na maana kwa nia ya mwandishi pekee. Kwa hivyo kutokana na mitazamo hii miwili, tunapaswa

kusema nini au tunapaswa kufanya nini na nia ya mwandishi? Tunapaswa kusema nini kuihusu? Je, nia ya mwandishi bado ni lengo halali na muhimu? Acha nitoe maoni kadhaa tu kuhusu nia ya mwandishi ambayo yangependekeza nadhani kwamba nia ya mwandishi bado ni lengo linalostahili na muhimu na halali.

Kwanza kabisa, hata kama hatufanyi au kuifuata kwa njia ile ile ambayo Schleiermacher alifanya au kwa njia ambayo wakati mwingine imetendewa au kufuatiliwa hapo awali, lakini kwanza kabisa, jambo la kwanza ambalo ningefanya ni kwamba inaonekana kwangu kwamba ikiwa Biblia ni neno la Mungu lililoongozwa na roho, ikiwa maandishi tuliyo nayo si kitu kingine isipokuwa ingawa ni bidhaa ya kibinadamu, bidhaa ya kimungu pia, hiyo inanionyesha kwamba nia ya mwandishi bado ni lengo halali na muhimu. Ikiwa Mungu anasimama nyuma ya neno lake, lazima kuwe na maana thabiti ambayo mtu anaweza kupata. Hiyo ni, lazima kuwe na maana ambayo Mungu ameweka hapo ambayo anakusudia kuwasiliana na watu wake na kwamba lazima alituumba ili tuweze kuielewa.

Na zaidi ya hayo, unaposoma maandishi ya maandiko, Mungu anatarajia wazi watu wake watii na kuitikia neno lake ili liwe na shaka kamili kuhusu maana na nia ya mwandishi au kutokuamini Mungu kuhusu kurejesha maana inaonekana kuwa haiendani na msukumo wa maandiko kama neno la Mungu. Kama tutakavyoona, hiyo haimaanishi kwamba ni rahisi, kwamba hakuna kutokubaliana kamwe.

Haimaanishi kwamba maana inaweza kupatikana kikamilifu au kikamilifu, lakini hakika bado inasimama kama lengo halali kwani kutokana na asili ya neno la Mungu kama maandiko, ambayo Mungu anakusudia watu wake watii, inaonyesha kwamba Mungu, lazima kuwe na maana aliyoweka ndani yake ambayo anataka watu waielewe.

Pili, nadhani tunapoelewa nia ya mwandishi, tunahitaji kuelewa kwamba lengo si kurejesha mchakato wa mawazo ya kisaikolojia ya mwandishi. Maelezo na ufafanuzi

wa hivi karibuni wa nia ya mwandishi umekuwa makini ili kuepuka hilo. Lengo si kufichua mchakato wa mawazo ya mwandishi au hali ya kisaikolojia au nia ya akili, lakini njia pekee tunayoweza kumfikia mwandishi ni matokeo, maandishi ambayo mwandishi ameandika na ambayo ameyatoa.

Ili tunapofikiria nia ya mwandishi, nadhani tunahitaji kuwa na uelewa zaidi kidogo. Ni maana ambayo mwandishi ameiweka katika maandishi. Maandishi ndiyo ushahidi pekee tulionao wa kile mwandishi alikuwa akijaribu kufanya na kile mwandishi alikuwa akijaribu kuwasilisha.

Tena, dhana ni kwamba mwandishi alikuwa akijaribu kuwasilisha jambo fulani mahali fulani na wakati fulani, na maandishi ni rekodi ya kitendo cha kihistoria cha mawasiliano kwa upande wa mwandishi kwa msomaji. Kwa hivyo tunaweza kufichua kitendo hicho. Tunaweza kuchunguza na kuelezea na kujifunza na kufichua kile ambacho mwandishi alikuwa akijaribu kufanya kwa kuzingatia maandishi ambayo mwandishi ameyatoa.

Tunaweza kugundua kile ambacho mwandishi alikusudia kumaanisha kama kilivyofunuliwa katika sarufi ya maandishi, kama kilivyofunuliwa katika muundo wa maandishi. Kwa maneno mengine, kama hati zingine za kihistoria au kama matukio mengine ya kihistoria, maandishi ni maelezo ya nia ya mwandishi ya kufanya jambo fulani, kuwasilisha jambo fulani, maelezo ya kitendo cha kimawasiliano cha mwandishi cha makusudi. Na kwa hivyo lengo ni kuelewa kitendo hicho iwezekanavyo.

Kwa hivyo si lazima tuingie akilini mwa mwandishi, au kujiweka katika hali ya kuhisi hisia na mwandishi, bali tuelewe kile ambacho maandishi yanafunua kuhusu nia ya mwandishi ya kuwasilisha jambo fulani. Jambo la tatu kuhusu nia ya mwandishi ni kwamba lengo si kuwa kamili au kamilifu katika uelewa wetu. Hiyo ni kusema, lengo

la nia ya mwandishi si kupendekeza kwamba kwa namna fulani tunaweza kuelewa kikamilifu au kikamilifu maana iliyokusudiwa na mwandishi, bali kwamba tunaweza kufanya hivyo kwa kiasi kikubwa na vya kutosha katika tafsiri yetu.

Kwa hivyo tunahitaji kuwa na ufahamu wa kuchanganya kuwa kamili na maelezo kamili ya maana ya mwandishi na kuweza kufanya hivyo kwa kiasi kikubwa. Kwa sababu tu hatuwezi kufichua kikamilifu na kwa ukamilifu maana ya mwandishi haimaanishi kwamba hatuwezi kufanya hivyo kwa kiwango fulani. Kwa hivyo tena, tunahitaji kuwa na uelewa zaidi wa nia ya mwandishi.

Nambari nne, hemenetiki ya tuhuma lazima ibadilishwe, nadhani, na hemenetiki ya heshima. Yaani, badala ya kukaribia maandishi kwa tuhuma kwamba tunaweza kupata nia ya mwandishi au kuyakataa kabisa, hiyo inahitaji kubadilishwa na hemenetiki ya heshima. Heshima kwa mwandishi wa kale, heshima kwa maandishi ya kale, heshima kwa muktadha wa kale inahitaji kwamba tuyape kipaumbele katika tafsiri yetu.

Kwa hivyo kuna faida, nadhani, kwa tofauti kubwa ya maana ambayo tuliizungumzia kuhusiana na Hirsch. Kwamba maana ni kuruhusu maandishi yazingumze, tukigundua kwamba maandishi haya yalitolewa na mwandishi katika muktadha fulani wa kihistoria kwa kusudi fulani, na kwamba kwa namna fulani tunaweza, kama si vya kutosha, kama si kikamilifu na kikamilifu, kuyarejesha. Na hilo linaweza kutofautishwa kati ya umuhimu, jinsi hilo linavyohusiana na miktadha tofauti na wasomaji tofauti na hali tofauti.

Tena, kile ambacho wainjilisti mara nyingi hukiita matumizi. Kwa hivyo hemenetiki ya tuhuma inapaswa kubadilishwa na hemenetiki ya heshima. Heshima kwa maandishi, mwandishi aliyeyaandika, hali ya kihistoria na muktadha ulioleta maandishi, ambapo maandishi yaliandikwa.

Tano, pengine kuna faida fulani katika hoja kwamba hoja yoyote kwamba nia ya mwandishi si sahihi inajishinda kimantiki. Kwa kuwa tena, watu wengi wanaowasilisha mawazo kama hayo hubishana kwa njia ambayo wanatarajia ieleweke, na hubishana kwa njia ya kuwasiliana. Hiyo ni kusema, tunaandika ili ieleweke, na kusoma maandishi ya Biblia na kutafsiri maandishi ya Biblia kunapaswa angalau kumruhusu mwandishi kujaribu kuzungumza na kuelewa kile mwandishi alikuwa akijaribu kufanya na maandishi haya.

La mwisho, hata wakati kutokubaliana kunapotokea, iwe ni kuhusu suala la milenia, au kuhusu suala la wanawake katika huduma, au kuhusu suala la kama karama za karama kama vile kunena kwa lugha, unabii na miujiza bado ni halali leo au la, hata wale wanaobishana, kutokubaliana kuhusu hizo, bado wanajaribu kusesitiza tafsiri yao katika maandishi na kile wanachofikiri mwandishi alikuwa akikusudia, tofauti na kuona tu maandishi kama yanavyoona tafsiri kama ya bure kwa wote na ya kila kitu. Kwa hivyo nia ya mwandishi kama lengo la tafsiri, moja ya maandishi ya hermeneutics yameelezwa hivi, Nadhani njia muhimu ya kuelezea lengo la tafsiri ni nini, tunaelewaje nia ya mwandishi, ni maandishi moja kuyaweka hivi, nia ya mwandishi, lengo la tafsiri basi ni kufikia maana ya maandishi. Maana ya maandishi ni yale ambayo maneno na miundo ya kisarufi ya maandishi hayo yanafichua kuhusu nia inayowezekana ya mwandishi-mhariri na uelewa unaowezekana wa maandishi hayo na wasomaji wake waliokusudiwa.

Nitasoma hilo tena, maana ya maandishi ni ile ambayo maneno na miundo ya kisarufi ya maandishi hayo yanafichua kuhusu nia inayowezekana ya mwandishi-mhariri na uelewa unaowezekana wa maandishi hayo na wasomaji waliokusudiwa. Acha nitoe maoni machache kuhusu ufafanuzi au maelezo haya. Kwanza kabisa, kumbuka kwamba yanatokana na maandishi yenyewe.

Kumbuka lengo si kurejesha nia ya mwandishi kuhusu mchakato wa mawazo au kile kilichokuwa akilini mwa mwandishi. Lengo hapa ni kubaini kile ambacho maandishi yanafichua kuhusu nia ya mwandishi. Hiyo ni maneno ya maandishi, ujenzi wa kisarufi wa maandishi, na pia ningeongeza kile tunachoweza kujua kuhusu hali ya kihistoria inayozunguka maandishi.

Yote hayo yanafichua jambo fulani kuhusu nia ya mwandishi. Lakini zaidi ya hayo, angalia lugha ya uwezekano. Ufafanuzi huu huepuka lugha ya ukamilifu au kwa namna fulani kwamba kikamilifu au kwa uhakika kamili au kwamba kwa namna fulani tunafunua nia ya mwandishi na tumemaliza, tunaweza kuwa na uhakika kwamba tumefikia.

Lakini napenda lugha ya uwezekano. Lengo ni kufichua nia inayowezekana ya mwandishi au mhariri. Tena, wakati mwingine maandishi yanaweza kuwa yamekusanywa na mhariri, lakini kuelewa nia inayowezekana, lakini hiyo inafungamana na maandishi yenyewe kwa kuangalia muundo, muundo wa kisarufi wa maandishi, maneno, na tena hali ya kihistoria.

Hata kile ambacho wasomaji wa awali ambao mwandishi alikuwa akiandikia, kile ambacho pengine wangeelewa kutokana na kile ambacho mwandishi alikuwa ndani ya upeo wa msomaji alikuwa akijaribu kuwasilisha, mtu anaweza kufikia lengo linalowezekana la mwandishi. Tena, hilo lingedokeza kwamba uhakika kamili unatuepuka bila kuwa na mwandishi hapa kutuambia haswa alichomaanisha. Na kama mfano niliotoa katika mazungumzo yangu na msomi maarufu wa Agano Jipya muda mfupi uliopita, mfano niliotoa unaonyesha kwamba wakati mwingine hata maandishi walio hai hawana uhakika kabisa walichomaanisha au hasa walichokusudia.

Ili hili liepuke lugha ya uhakika kamili na kutambua kwamba kwa sababu hatuna, kwa sababu tumetenganishwa na milenia mbili au zaidi kutoka kwa maandishi, kwa sababu ya baadhi ya umbali kati yetu na muktadha wa asili, kwa sababu mwandishi hayupo tena, tunacho pekee ni maandishi yenyewe na kwa hivyo kwa kuzingatia maandishi tunaweza kufikia kiwango cha juu cha uwezekano kwamba tafsiri yetu inalingana na kile mwandishi alikuwa akikusudia. Jinsi ninavyopenda kusema, ningesema tafsiri, tafsiri yoyote ni halali ikiwa inajibu swali ni nini kinachoweza kuhesabiwa haki kutoka kwa maandishi yenyewe na kile tunachoweza kujua kuhusu mwandishi wa asili, muktadha wake, na wasomaji wake. Na tena kwa maandishi yenyewe ambayo yangejumuisha muundo wa maandishi, sarufi, lakini tukiyaweka katika muktadha wake, kila kitu tunachoweza kujua kuhusu mwandishi, hali ya kihistoria katika muktadha, wasomaji, sarufi, muundo wa maandishi, muktadha, kile kinachoweza kuhesabiwa haki kulingana na data hiyo.

Kwa hivyo ni wito wa kutoa heshima kwa, kutoa kipaumbele kwa kitendo cha awali cha mawasiliano katika muktadha wake wa asili. Chochote kingine tunachoweza kufanya na maandishi, hata hivyo tunaweza kuyatumia, hata hivyo tunaweza kuyatumia, inaonekana kwangu kwamba ni lengo halali na muhimu kuanza kwa kuuliza ni nini kinachowezekana zaidi mwandishi alikuwa akikusudia kuwasiliana kupitia maandishi. Hii inaweza pia kuzingatia ingawa nadhani kwa tena msembo ambao tuliuangalia au jibu linalowezekana ambapo mwandishi anaweza kusema anapokabiliwa na tafsiri, ingawa tena hatuna maandishi wa Biblia wa kushauriana, lakini hakika kesi inaweza kuwa sawa na maandishi wa Biblia, lakini matukio ambapo mwandishi anaweza kusema sikukusudia hilo, lakini sasa kwa kuwa naliona, linaeleweka kwa maandishi, na ningekubali hilo kama tafsiri halali ya usomaji wangu.

Lakini hata hivyo usomaji bado ungelazimika kuendana na maandishi, sarufi, maneno, muundo wa maandishi, tunachoweza kujua kuhusu mwandishi, tunachoweza kujua kuhusu wasomaji, na hali ya kihistoria ambayo yaliandikwa. Acha

nifanye uchunguzi machache tu wa kumalizia kuhusu nia ya mwandishi kuhusu hermeneutics au jinsi inavyohusiana na tafsiri ya kibiblia. Kwa hivyo kwanza kabisa, kuhusu tafakari za ziada, nia ya mwandishi inamaanisha kwamba si kitu chochote kinachoendana linapokuja suala la tafsiri, lakini hata pale ambapo kuna kutokubaliana, mtu bado anatafuta kufichua iwezekanavyo nia inayowezekana ya mwandishi.

Kwa mfano, kutafsiri mfano wa Yesu wa msimamizi asiye haki katika Luka sura ya 16 kama kuhusu tembo au twiga au kitu kama hicho ni wazi nje ya mipaka, mipaka ya kile ambacho kingeweza kukusudiwa na mwandishi, kutokana na usuli wa maandishi, na huo ni mfano uliokithiri na wa kipumbavu, lakini kuonyesha tu kwamba kuna mipaka, na hata baadhi ya watu ambao wangesema nia ya mwandishi si muhimu au halali bado wangetaka kupata mipaka, kwamba mfano wa Luka hauhusu tembo na twiga au kitu kama hicho, lakini ueleweke kwa uthabiti zaidi na kile mtu anachokipata katika maandishi. Nambari ya pili, ni muhimu kutambua kwamba nia ya mwandishi si kurudi kwenye wazo, kurudi kwenye ubora wa kimapenzi wa maandishi tupu au ubora ulioangaziwa wa utangulizi safi na uwezo wa kufikia maana kulingana na njia ya kimantiki ya kushawishi. Hilo sio lengo la nia ya mwandishi, lakini pia ni kutambua pamoja, kuanzia na Kant na wengine, kwamba tunayashughulikia maandiko kwa dhana na mieleleko.

Hakuna yeyote kati yetu anayekuja kwenye maandishi ya Biblia akiwa na akili tupu, hakuna yeyote kati yetu anayekuja na kibao tupu kinachosubiri tu kuandikwa juu yake, hakuna yeyote kati yetu aliye sifongo kavu anayesubiri tu kuchukua data kwa uwazi ili tafsiri yetu ilingane kwa njia ya mtu mmoja na kamilifu na maana ya maandishi yenyewe. Wengi, nadhani, wangepundua kuwa lengo hilo labda haliwezi kufikiwa na labda si halali. Hata hivyo, hiyo haimaanishi kwamba kwa hivyo tunashushwa kwenye tafsiri huru ya bure kwa wote au chochote kiende.

Lakini badala yake, dhana zetu, imani zetu za kitheolojia, imani yetu, historia yetu ya kitamaduni yote yanaweza kuathiriwa na maandishi na kupingwa na maandishi, ambayo tena inafanya iwezekane labda kwa ukamilifu au kikamilifu kurejesha maana ya maandishi, lakini bado tunaweza kufanya hivyo, bado tunaweza kufichua nia ya mwandishi kwa kiasi kikubwa na vya kutosha. Nambari ya tatu, mtu anayesema, Mimi hukaa tu chini na kusoma maandishi kwa uwazi labda yuko katika nafasi mbaya zaidi ya kuelewa maandishi na labda yuko katika hatari zaidi ya kupotosha maandishi, kwa sababu kwa kusema kitu kama hicho, hawajui jinsi imani na uzoefu wao wa awali na mawazo yao ya awali yanavyoweza kuathiri maandishi. Mtu anayeanza na kuleta mawazo yao ya awali na mizigo yao na yote yaliyo kwenye maandishi labda yuko katika nafasi nzuri ya kuyashughulikia, tofauti na mtu anayefikiri kwamba kwa namna fulani anaweza kuja kwenye maandishi kwa upendeleo kamili, kwa hivyo hajui jinsi mawazo na imani zao zinavyoathiri jinsi wanavyosoma na kutafsiri maandishi.

Na kisha nne, tafsiri, hasa kwa kuzingatia nia ya mwandishi, si kudhaniwa kuwa mkalimani ni mtazamaji tu wa maandishi, bali badala yake, msomaji, mkalimani ni mtendaji na mbunifu katika kugundua maana. Mtafsiri ni mtendaji katika kutumia mbinu za ufasiri kwa ustadi kwenye maandishi. Msomaji anapaswa kutafsiri maandishi na kuyasoma na kuyaelewa.

Sisi si sponji tu wanaosubiri kunyonya data, lakini badala yake ni lazima tusome maandishi, ni lazima tutumie mbinu za tafsiri kwa ubunifu na kufikiria maandishi ili kufikia uelewa unaowezekana wa nia ya mwandishi. Tunaingia katika mazungumzo na maandishi kwa kuyaruhusu yatupe changamoto na kutubadilisha na kutufunulia maana yake. Kwa hivyo hii inaweza kuonekanaje? Kwa ufupi tu, kuzingatia nia ya mwandishi kunamaanisha kuchunguza maandishi katika muktadha wake wa kale.

Tulizungumzia hili kuhusiana na mbinu ya uhakiki wa kihistoria. Inamaanisha kujifunza kila kitu tunachoweza kuhusu mwandishi na hali na usuli wake. Inamaanisha kujifunza tunachoweza kuhusu wasomaji na hali na usuli wao.

Inamaanisha kujifunza kuhusu mazingira yao, mazingira ya kihistoria, kitamaduni, na kisiasa ambayo maandishi yalitoka. Inamaanisha kutazama maneno kulingana na kile ambacho yangukuwa yanamaanisha wakati wa uandishi wa maandishi. Inamaanisha kutazama sarufi ya maandishi.

Inamaanisha kuangalia jinsi maandishi yalivyopangwa na kuangalia haya yote ili tafsiri iwe halali, lazima iendane na vigezo hivi. Ili tafsiri iwe halali, lazima ielewe kile kinachojulikana kuhusu mwandishi. Lazima ielewe kile kinachojulikana kuhusu wasomaji.

Lazima ieleweke historia na mazingira ambayo maandishi yalitolewa. Lazima ieleweke sarufi ya maandishi, maneno, muundo wa maandishi, jinsi yalivyowekwa pamoja. Tafsiri yoyote inayoweza kueleweka lazima iendane na vigezo hivi.

Kwa hivyo kile kinachoweza kuhalalishwa kutokana na maandishi yenyewe na kile kinachoweza kujulikana kuhusu mwandishi, wasomaji, na hali zao ni swali ambalo ni muhimu kuuliza ili kuthibitisha tafsiri yetu. Kwa hivyo, kutokana na baadhi ya sifa hizi na kutokana na mjadala huu, nitaendelea na dhana kwamba ni halali kuanza na kutafuta maana iliyokusudiwa ya mwandishi. Tena, si kwamba tunasoma akili ya mwandishi au kujaribu kufichua mchakato wa mawazo ya mwandishi.

Sio kwamba tunatambua kuna matatizo kutokana na umbali wa kihistoria na kwa sababu ya uwezekano wa kutowasiliana waziwazi kama mtu anavyotaka au uwezekano wa wasomaji kutoelewana. Pia kutambua kwamba hatuna mwandishi wa awali wa kushauriana. Lakini hata tukizingatia yote hayo na kutambua kwamba

hatuwezi kurejesha nia ya mwandishi kikamilifu au kwa ukamilifu haimaanishi kwamba hatuwezi kufanya hivyo kwa kiasi kikubwa na vya kutosha.

Kwa kuzingatia sifa hizo, nia ya mwandishi ni muhimu na nadhani lengo muhimu katika tafsiri yetu. Sasa ninachotaka kufanya ni kuendelea kutoka sasa kufanya mabadiliko makubwa katika safari yetu kupitia mbinu za tafsiri na hemenetiki. Tumekuwa tukizingatia vikao vichache vilivyopita kuhusu mbinu zinazozingatia historia, tukizingatia ukosoaji wa kihistoria na ndani ya ukosoaji wa kihistoria baadhi ya ukosoaji mwingine uliounda ukosoaji chanzo, umbo, na uhakiki.

Kwa kuangalia nia ya mwandishi, hizo kwa kawaida huonekana kama majaribio ya kupata maana au kupata shughuli ya tafsiri nyuma ya maandishi, kwa kuangalia uundaji wa kihistoria wa maandishi. Sasa nataka kuelekeza mawazo yetu katika kutazama maandishi yenyewe kama lengo la maana au kuangalia ndani ya maandishi. Hiyo ni mbinu za tafsiri zinazozingatia maandishi.

Kwa hivyo tuliangalia mbinu zinazozingatia kihistoria au mbinu zinazozingatia mwandishi. Sasa tutaangalia mbinu zinazozingatia maandishi katika tafsiri na kwa kufanya hivyo tutaangalia mbinu mbalimbali. Mmoja au wawili kati yao hawajakata uhusiano wao kabisa na maswali ya mwandishi na historia lakini kwa kuwa bado wanazingatia maandishi kama bidhaa iliyokamilika.

Nitajumuisha hizo pia nataka kuchunguza mbinu kadhaa zinazoonekana kupendezwa pekee na kutazama maandishi yenyewe kama kitu cha tafsiri na kitovu cha maana. Sasa kutokana na baadhi ya mapungufu ya mbinu zinazoelekezwa kwa mwandishi au nia ya mwandishi, baadhi ambazo tulizitaja kidogo tu katika mjadala wetu wa nia ya mwandishi, kwa sababu ya baadhi ya mapungufu au pingamizi kwa mbinu zinazoelekezwa kwa mwandishi katika tafsiri, tena kihistoria na kimantiki unaweza kuona jinsi hermeneutics imehama, ingawa si mara zote pekee, lakini kwa ujumla

imehama kutoka mbinu za kihistoria na zinazoelekezwa kwa mwandishi hadi mbinu zinazoelekezwa kwa maandishi na kisha hatua inayofuata itakuwa mbinu zinazoelekezwa kwa msomaji. Kihistoria na kimantiki ndivyo mara nyingi hermeneutics imehama, katika masomo ya fasihi na katika taaluma za fasihi nje ya masomo ya Biblia lakini pia katika masomo ya Biblia.

Na kama ilivyo kwa upande mwingine, jambo moja utakaloliona ni kwamba masomo ya Biblia huwa yamebaki nyuma ya masomo ya fasihi, kwa hivyo kile kinachofanywa mara nyingi katika kukuza masomo ya fasihi au hata mbinu za wasomaji, masomo ya Biblia kwa kawaida hushika nafasi mapema au baadaye na kuanza kutekeleza baadhi ya mbinu hizo. Kwa hivyo nataka kuangalia mbinu zingine zinazozingatia maandishi kwa hemenetiki au tafsiri ya Biblia, yaani mbinu zinazopata maana ikiwa imejikita katika maandishi yenyewe, na kwa kawaida tena kulingana na baadhi ya mapungufu ya mbinu zinazozingatia mwandishi, umakini sasa umegeukia maandishi yenyewe. Na hii inapatikana tena hasa katika mbinu za fasihi au katika ukosoaji wa fasihi.

Kama umewahi kuchukua kozi katika mazingira ya chuo kikuu katika ukosoaji wa fasihi, aina hizo za mbinu zinazofanana sasa zimetumika katika masomo ya Biblia. Ni uchunguzi machache tu unaohusiana na mbinu za fasihi au mbinu zinazozingatia maandishi, na tena hoja yangu si kutumia muda mwingi kukuza mbinu ya fasihi na kufafanua haswa ni nini, lakini zaidi kukujulisha sifa fulani za mbinu za fasihi kwa Agano Jipya la Kale, kwa fasihi ya Biblia. Kwanza kabisa, mbinu za fasihi, hasa kadri mbinu zinazozingatia maandishi zinavyokua, mbinu za fasihi mara nyingi zilimkataa mwandishi kama kitovu cha tafsiri.

Hili linahusiana na uchunguzi wa pili, kwa kuwa maandishi pekee ndiyo mwongozo pekee wa maana na mwongozo pekee wa uelewa. Yametengwa na mwandishi wake na sasa maandishi yana maisha yake. Kwa hivyo wafasiri wengine wanapendezwa tu

na muundo wa maandishi yenyewe, bila kujali mwandishi aliyeyaandika au historia iliyoyaandika.

Wanachukulia maandishi kama yalivyo. Kwa hivyo mbinu za kihistoria ziliangalia zaidi uzalishaji wa kihistoria wa maandishi kama mwandishi na hali za kihistoria zilizozalisha maandishi, ambapo masomo ya fasihi mara nyingi huona mamlaka katika maandishi yenyewe kama mwongozo wa kuelewa. Kwa hivyo maandishi pekee ndiyo mwongozo pekee wa maana.

Imetengwa kutoka kwa mwandishi. Ni kitu kinachoelea kwa uhuru, maandishi yanayojitegemea. Sifa ya tatu ya mbinu za fasihi na zinazozingatia maandishi ni kwamba zinazingatia sifa na miundo rasmi ya maandishi.

Mara nyingi huzingatia umbo la mwisho la maandishi. Mara nyingi hawavutiwi na vyanzo au aina zozote zinazotangulia maandishi, lakini tena, kwa kawaida huzingatia matokeo ya mwisho, umbo la mwisho la maandishi kama lilivyo. Hawavutiwi kutenganisha aina au kufichua vyanzo vilivyo nyuma ya maandishi.

Sifa ya nne, hasa inayohusiana na masomo ya Biblia, huwa wanaichukulia Biblia kama fasihi. Yaani, wanauliza, ninachomaanisha ni kwamba wanauliza maswali yale yale ambayo wangeuliza kuhusu maandishi mengine yoyote ya fasihi. Aina ile ile ya maswali ambayo mara nyingi huulizwa katika kozi za ukosoaji wa fasihi wa maandishi ambayo mtu anaweza kuchukua katika mazingira ya chuo kikuu, kwa mfano.

Sifa ya tano na ya mwisho ni kwamba maswali ya kihistoria mara nyingi huwekwa kwenye mabano. Tena, maandishi yanaonekana kama kitengo kilichojitosheleza, na ulimwengu pekee muhimu ni ulimwengu uliomo kwenye maandishi. Ulimwengu unaopatikana kwenye maandishi, hauhusiani sana na ulimwengu ulio nje ya maandishi.

Yaani, maandishi ya fasihi mara nyingi huonekana kama ya kujirejelea, ulimwengu uliombwa na maandishi yenyewe, na si ulimwengu unaorejelewa nje ya maandishi. Kwa hivyo tena, mara nyingi unaona masomo ya fasihi hayana nia ya kujua kama mhusika fulani katika masimulizi alikuwa wa kihistoria au la, au kama tukio fulani lilitokea kweli. Hawana nia ya hilo.

Wanavutiwa tu na muundo wa simulizi wenyewe, katika muundo wa ulimwengu wenyewe ndani ya maandishi, si ulimwengu fulani nje ya maandishi ambao maandishi yanaweza kurejelea. Mara nyingi basi, maswali ya kihistoria huwekwa kwenye mabano, na maandishi huonekana kama kitengo kinachojirejelea chenyewe, kinachojitosheleza. Lakini ndani yake kuna mbinu mbalimbali.

Nataka kukupa mfano wa mbinu chache ambazo nitaziweka kwa upana zaidi chini ya mbinu za fasihi, au kwa upana zaidi chini ya mbinu zinazozingatia maandishi. Kwa kawaida, mbinu za fasihi za Agano Jipya la Kale huonekana kuibuka na kile kinachojulikana kama utaratibu, au ukosoaji mpya ulioibuka katika miaka ya 1920. Tena, kama nilivyosema, mara nyingi masomo ya Biblia huchukua jukumu la kufikia kile kinachofanywa katika taaluma zingine.

Lakini utaratibu, au ukosoaji mpya, mara nyingi ndivyo watu wengi hufikiria wanapofikiria ukosoaji wa fasihi, iwe ni wa maandishi mengine yoyote au maandishi ya kibiblia. Na tena, sifa za utaratibu zilikuwa kwamba maandishi yanatosha kutoa maana. Tena, maandishi yanajitosheleza.

Ni huru. Haijaunganishwa na mwandishi, kwa hivyo haiulizi maswali kuhusu mwandishi na kwa nini mwandishi aliandika na hali ya kihistoria iliyosababisha. Maandishi yanatosha yenyewe kutoa maana.

Pili, mambo ya kihistoria kwa kawaida huwekwa kwenye mabano. Tena, tulitaja hili hapo awali, kwa sababu tena, ulimwengu wa maandishi unajirejelea yenyewe. Umo ndani ya maandishi.

Hawavutiwi na ulimwengu ulio nje ya maandishi ambayo maandishi yanaweza kurejelea. Urasimi pia huzingatia maslahi ya urembo na sanaa ya fasihi. Kwa maneno mengine, kwa masomo ya Biblia, hiyo inamaanisha kuyatendea maandishi kwa njia ile ile ambayo maandishi mengine yoyote yangetendewa.

Kwa mfano, mtu anaweza kuchukulia simulizi la kibiblia, maandishi ya kibiblia, kama vile maandishi ya Ayubu. Mtu anaweza kusoma kitabu cha Ayubu na asijali kuhusu masuala ya uandishi, kuhusu ni nani aliyeandika kitabu hicho, au masuala ya tarehe au mahali pa kuandikia. Mtu hangependezwa na swali la kama Ayubu alikuwa mtu halisi au la, mtu wa kihistoria, au kama matukio ambayo kitabu kinarekodi yalikuwa matukio yaliyotokea kweli, au kama marafiki wanaomshauri ni halisi au la.

Mtu hangejali kama walikuwa wazungumzaji halisi, bali angejali tu usanii wa fasihi na muundo wa fasihi wa maandishi yenyewe, na athari yake kwa msomaji, na jinsi wahusika wanavyoonyeshwa ndani ya maandishi yenyewe, na jinsi wanavyohusiana. Muundo wa hadithi, mtazamo mkuu, maswali kama hayo. Aina ile ile ya maswali ambayo mtu angeuliza kuhusu kazi yoyote ya fasihi.

Na kwa sababu dhahiri, mbinu hii ilitumika katika masimulizi, na pia katika maandishi ya kishairi. Katika Agano la Kale, hasa maandishi ya kishairi ya zamani, maandishi ya simulizi. Katika Agano Jipya, injili na aina za simulizi kama vile mifano zilikuwa mahali pa mantiki ambapo hili lingetumika.

Labda sehemu ndogo au aina moja ya urasimi au ukosoaji wa fasihi ndio unaojulikana kama ukosoaji wa masimulizi. Tutazungumzia kidogo kuhusu hilo pia kuhusiana na

Agano Jipya la Kale. Lakini tena, ili kutoa mifano michache tu kwa ufupi sana, na tena labda nitazingatia zaidi Agano Jipya kwa sababu ambazo nimezitaja hapo awali.

Lakini ndani ya Agano la Kale, kwa mfano, Mwanzo 1 na 2, tulisema chini ya, nami nitatumia mifano michache, na kwamba labda ili kulinganisha na jinsi zingeweza, jinsi zinavyotendewa chini ya mbinu ya fasihi inaweza kulinganisha au kutofautisha na jinsi zingeweza kutendewa katika zaidi, chini ya mbinu zenye mwelekeo wa kihistoria, kwa mfano. Kwa hivyo kwa Agano la Kale, tunazungumzia kwa ufupi kuhusu Mwanzo sura ya 1 na 2, na kulinganisha masimulizi mawili ya simulizi ya uumbaji. Kwa sababu ya tofauti katika mtindo na msamiati na mtazamo, mbinu ya zamani yenye mwelekeo wa kihistoria ingeuliza swali la ni vyanzo gani vilivyopo, vyanzo vilivyo nyuma ya hadithi hizo mbili za uumbaji, na inaweza hata kwenda mbali zaidi na kuuliza kuhusu tarehe na mazingira ya hadithi hizo mbili.

Lakini jaribio lingekuwa kujenga upya vyanzo vilivyo nyuma ya masimulizi mawili ya uumbaji katika Mwanzo 1 na 2, na kuvigawa kwa vyanzo sahihi, chanzo cha J au chanzo cha E au chochote kile, kilicho nyuma ya hadithi ya uumbaji katika Mwanzo 1 na 2. Badala yake, mbinu ya masimulizi au mbinu ya kifasihi ya maandishi haya ingeonyesha umoja wa kifasihi wa maandishi na kusema, na cha kufurahisha wakati mwingine, data ile ile ambayo wakosoaji chanzo wangetumia kuchambua hati inaweza kutumiwa na wakosoaji wa kifasihi kuonyesha umoja wake na utendaji kazi wa ndani wa maandishi. Kwa hivyo mbinu ya kifasihi ingesitiza umoja, umoja wa kifasihi wa maandishi. Inaweza kushikilia mada za maji na muumbaji na ardhi na mbegu na laana na baraka na jukumu wanalocheza katika Mwanzo 1 na 2, na pia katika kitabu kingine.

Badala ya kuuliza maswali kuhusu kile ambacho maandishi haya yanaweza kusema kuhusu uumbaji halisi, je, Mungu aliumba ulimwengu kwa siku saba halisi au je, hii ilikuwa ni enzi ya siku moja au nadharia ya pengo? Hii inasema nini kiontolojia

kuhusu mchakato halisi wa uumbaji? Kihistoria, tena, wengine wanaweza badala yake kuchunguza mada hizi na jinsi zinavyofanya kazi na kuchunguza tena ufundi wa fasihi wa maandishi. Badala ya kuuliza maswali kuhusu mwandishi kuweka vyanzo vingine au kama hii inalingana au jinsi inavyolingana na uumbaji halisi wa ulimwengu. Na hivyo kuangalia maandishi kama umoja wa fasihi na kuangalia muundo na utendaji kazi wa ndani wa maandishi yenyewe.

Au mfano mwingine, kwa kutumia mfano mfupi, kitabu cha Ruthu. Tena, mtu anaweza kuchunguza kitabu cha Ruthu kwa kukisoma kama hadithi tu, bila kuuliza maswali tena kuhusu historia ya wahusika na kuuliza maswali kuhusu vyanzo vyovyote ambavyo vinaweza kutumika au kuuliza maswali kihistoria jinsi maandishi haya yalivyofanya kazi. Lakini badala yake wanaweza kuuliza maswali kuhusu hadithi, hadithi ya hadithi, maendeleo ya wahusika na kusoma hadithi kwa athari yake ya uzuri kwa msomaji.

Tena, hizo mara nyingi ni aina za maswali ya kitamaduni yanayoulizwa ndani ya muktadha wa ukosoaji wa fasihi. Kwa hivyo tena, naweza kuzidisha mifano katika Agano la Kale ya maandishi hasa ya masimulizi lakini maandishi mengine ambayo yanachunguzwa kupitia macho ya ukosoaji wa fasihi au utaratibu. Tena, kuangalia maandishi kama kipande cha fasihi, kuuliza maswali kuhusu muundo wake, maendeleo yake, kuyatazama kama ulimwengu uliojitosheleza, katika maandishi, sio sana ulimwengu ulio nje ya maandishi, maswali ya historia yaliyowekwa mabano, n.k.

Kuiangalia tu kama kipande cha fasihi. Katika Agano Jipya, katika Agano Jipya, ukosoaji wa fasihi pia ulionekana hasa katika Injili, ingawa ukosoaji wa fasihi umeenea nje ya fasihi ya masimulizi na Injili. Lakini nataka kuangalia kidogo Injili baadaye tunapozungumzia ukosoaji wa masimulizi.

Lakini ngoja nitajie mfano mmoja wa ukosoaji wa kifasihi katika Agano Jipya, ambao tayari tumeurejelea. Huo ni mifano ya Yesu. Tulipendekeza kwamba mifano ya Yesu inaweza kuonekana kama mafumbo yenye mipaka, yaani hadithi zenye maana moja, mbili, au tatu kuu kulingana na wahusika wakuu ndani ya hadithi.

Mifano inaonekana kuwa uwanja wenye matunda wa utafiti wa ukosoaji wa fasihi kwa sababu mifano inaonekana kuwa hadithi za kubuni. Hiyo ni kusema, ingawa ni halisi, Yesu hadai kamwe kwamba anasimulia hadithi ambazo zilitokea kihistoria, lakini anaonekana kutumia hadithi za kawaida ili kuwasilisha ukweli kuhusu mafundisho yake na huduma yake na ufalme wa Mungu. Hata hivyo, ukosoaji wa fasihi huzingatia kwa makini mambo kama vile muundo na uzuri wa mifano.

Kwa mfano, tayari tumeona kwamba mifano inaweza kuchunguzwa kulingana na kama ni ya monadic, yaani, ikiwa na mhusika mkuu mmoja, dyadic, ikiwa na wahusika wakuu wawili, au triadic, ikiwa na wahusika wakuu watatu. Na hata wakati mwingine, hata unapokuwa na wahusika wakuu watatu, swali lingine ambalo wakosoaji wa fasihi huuliza ni kama wahusika wote wanacheza majukumu sawa, ikiwa una mtu anayeingiliana na wahusika wengine wawili katika kiwango sawa cha mamlaka, au ikiwa muundo ni wima zaidi, ambapo una mtu mwenye mamlaka na watu wengine chini ya mtu huyo, kama vile bwana mwenye watumishi. Kwa hivyo wanauliza maswali kuhusu muundo wa mfano, jinsi wahusika wanavyofanya kazi na jinsi wanavyowekwa pamoja.

Baadhi huuliza maswali kuhusu asili ya uzuri wa mifano hiyo. Inashangaza kwamba mifano mingi inajumuisha vipengele visivyo vya kweli ndani yake. Tayari tumeona kwamba katika mfano wa mwana mpotevu, si kweli kwamba baba wa asili ya baba katika mfano wa karne ya kwanza angekimbia kumsalimia mwanawe.

Kwa hivyo wakati mwingine mifano huonekana kuwa na mwelekeo wa kuvutia na kuwa na athari ya uzuri na mvuto kadri mfano unavyosomwa. Wakati mwingine mifano hata huandikwa kama ni ya kusikitisha au ya katuni. Yaani, kama njama ya mfano inapanda na kisha inashuka, au hiyo itakuwa ya kusikitisha, ambapo mtu huyo anafikia mwisho wa kusikitisha, au kama mfano unashuka na kuwa na kipengele kinachoonekana kuwa cha kusikitisha, lakini kisha unapanda na kuwa na mwisho mzuri kwa shujaa wa hadithi.

Kwa hivyo mifano mara nyingi huainishwa kama ni ya kuchekesha au ya kusikitisha zaidi. Kwa hivyo ukosoaji wa fasihi, angalau pamoja na mifano, mara nyingi unaweza kutusaidia kuona hoja kuu ziko wapi, kuona jinsi hadithi ilivyopangwa na jinsi inavyofanya kazi, na hata pia kuunda athari kwa wasomaji pia. Ninachotaka kufanya katika kipindi kijacho labda ni kuangalia mfano mwingine zaidi katika Agano Jipya wa ukosoaji wa fasihi, lakini pia kuendelea na kipengele maalum zaidi cha ukosoaji wa fasihi kinachojulikana kama ukosoaji wa simulizi, na kuchunguza hiyo ni nini na hiyo inafanya nini, jinsi imetumika, na jinsi inavyoweza kusaidia katika kutafsiri fasihi ya simulizi katika Agano la Kale na Agano Jipya pia.